

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАКТИЧНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА
АРТ-МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра арт-менеджменту та івент технологій

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

на тему :

Музичні фестивалі у формуванні соціокультурних цінностей суспільства

Виконала студентка 4 курсу

Групи БКД-11-20з

Спеціальності:

028 Менеджмент

соціокультурної

діяльності

Кара Христіанна Ігорівна

Керівник:

Доктор історичних наук

Карпов Віктор Васильович

Рецензент:

Докторка мистецтвознавства

Сиротинська Наталія Ігорівна

Допустити до захисту

Протокол засідання кафедри

№12 від «1» травня 2024р.

Завідувач кафедри _____

(_____)

(підпис) (ініціали, прізвище)

Київ-2024

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавр виконана студенткою 4 курсу Кафедри арт-менеджменту та івент технологій Інституту практичної культурології та арт-менеджменту Національної академії керівних кадрів культури та мистецтв Карою Христіанною Ігорівною.

Темою кваліфікаційної роботи є «Музичні фестивалі у формуванні соціокультурних цінностей суспільства».

Основною метою виконаної роботи було висвітлити вплив музичних фестивалів на формування соціокультурних цінностей суспільства.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, які в свою чергу поділяються на дев'ять підрозділів, загального висновку та списку використаних джерел.

Перший розділ вивчає історію та еволюцію музичних фестивалів. Включає в себе аналіз формування та трансформації музичних фестивалів, дослідження основних напрямків фестивальної діяльності та їхніх особливостей. У другому розділі розповідається про чинники впливу на соціокультурні цінності суспільства. Висвітлено цінності, що транслюють на музичних фестивалях. Досліджено роль музики та мистецтва у формуванні світосприйняття, а також специфіку впливу музичних фестивалів на молодь. Третій розділ полягає у вивченні соціокультурного потенціалу музичних фестивалей в Україні. Узагальнює ціннісні орієнтири українців, сформовані під впливом музичних фестивалів.

Ключові слова: музичні фестивалі, захід, соціокультурні цінності, музика, виступ, суспільство, вплив, ідея.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ МУЗИЧНИХ ФЕСТИВАЛІВ.....	5
1.1. Формування та розвиток фестивального мистецтва. Історична трансформація.....	5
1.2. Різноманіття фестивальних форматів та їх особливості.....	9
РОЗДІЛ 2. МУЗИЧНІ ФЕСТИВАЛІ – ПЛАТФОРМА ДЛЯ ТРАНСЛЯЦІЇ ЦІННОСТЕЙ.....	17
2.1. Роль музики та мистецтва у формуванні світосприйняття.....	17
2.2. Вплив музичних фестивалів на ціннісні орієнтири молоді	23
2.3. Просування ідей толерантності та прийняття у суспільство.....	26
2.4. Збереження та популяризація нематеріальної культурної спадщини.....	29
РОЗДІЛ 3. СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МУЗИЧНИХ ФЕСТИВАЛІВ В УКРАЇНІ.....	33
3.1. Згуртування українців та зміцнення національної єдності	33
3.2. Просування демократичних цінностей та європейської інтеграції.....	37
3.3. Стимулювання громадської активності та волонтерства.....	42
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	52

ВСТУП

Актуальність теми: Сучасний світ стрімко змінюється, а разом з ним трансформуються цінності та орієнтири, що визначають життя людей. У цій динамічній реальності все більшу роль відіграють неформальні інститути та практики, що здатні формувати та транслювати соціокультурні цінності. Одним із таких феноменів є музичні фестивалі, які стали невід'ємною частиною сучасного культурного життя. Ці масштабні події збирають тисячі людей, розширюючи їх культурні горизонти, даруючи незабутні емоції та нові знайомства. Їх вплив на формування соціокультурних цінностей суспільства важко переоцінити. За останні роки кількість фестивалів значно зросла, а їх аудиторія стала більш різноманітною. Це свідчить про те, що фестивалі відіграють дедалі важливішу роль у соціальній сфері людства. Вони формують уявлення про моду, поведінку, мистецтво та інші важливі аспекти життя.

Дослідження ролі музичних фестивалів набуває особливої актуальності для українців, в умовах стрімкої трансформації суспільства, формування національної ідентичності. Фестивалі, як майданчик для обміну культурними цінностями, можуть сприяти поширенню ідей демократії, свободи слова, толерантності та поваги до прав людини. Цьому сприяє також атмосфера, що ґрунтується на принципах єднання та самоорганізації, вона може слугувати моделлю для розвитку демократичних практик в українському суспільстві.

Незважаючи на свою значущість, на мою думку, феномен музичних фестивалів досі не отримав належного наукового висвітлення. Більшість досліджень зосереджені на економічних аспектах фестивалів або їх впливі на місцевий туризм. Таким чином, дослідження музичних фестивалів як фактора формування соціокультурних цінностей суспільства є науково й практично значущим.

Мета дослідження: висвітлити вплив музичних фестивалів на формування

соціокультурних цінностей суспільства.

Основні завдання:

1. Здійснити аналіз формування та трансформації музичних фестивалів
2. Дослідити основні напрямки фестивальної діяльності
3. Визначити чинники впливу на соціокультурні цінності суспільства
4. Виявити соціокультурний потенціал музичних фестивалей в Україні
5. Узагальнити ціннісні орієнтири українців, сформовані під впливом музичних фестивалів

Предмет: вплив музичних фестивалів на формування соціокультурних цінностей суспільства.

Об'єкт: музичні фестивалі, як соціокультурний феномен.

Методи дослідження:

Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань дослідження були використані такі методи як: аналіз джерел, індукція, порівняння, систематизація та узагальнення, аналогія, абстрагування від другорядного, синтез певної інформації в один блок, історичний метод.

РОЗДІЛ 1.

ІСТОРІЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ МУЗИЧНИХ ФЕСТИВАЛІВ

1.1. Формування та розвиток фестивального мистецтва. Історична трансформація

Фестивальне мистецтво - це форма культурного вияву, яка організовується у вигляді масового заходу чи події, що включає в себе різноманітні мистецькі вистави, виступи, виставки, концерти, майстер-класи та інші прояви мистецької діяльності. Головною його метою є сприяння культурному обміну, взаєморозумінню та відкриттю нових мистецьких тенденцій та напрямків. В рамках фестивалів можуть бути представлені різні жанри мистецтва, такі як музика, танець, театр, література, візуальне мистецтво та інші. Фестивальне мистецтво може мати як місцевий, так і міжнародний характер, об'єднуючи учасників та глядачів з різних країн та культурних середовищ.

Історія фестивального мистецтва налічує тисячоліття та охоплює різноманітні культурні, релігійні та соціальні аспекти. Початки даної форми мистецтва можна відслідкувати ще в давні часи, коли різні культури влаштовували святкові заходи. Збираючись разом, люди відзначали важливі події, такі як полювання, збирання врожаю, зміну пір року, а також вшановували своїх богів та предків. Ці ранні аналоги фестивалів часто включали в себе танці, пісні, музику та інші форми мистецтва, що слугували для об'єднання групи, вираження емоцій та передачі традицій. «Культура давнього світу залишила прийдешнім покоління значну кількість свят, які стали витоками сучасних фестивалів, а подальший цивілізаційний поступ людства – освіти, мистецтва, естетичних уподобань тощо, вплинули на розвиток фестивального руху і урізноманітнили тематичну, видову та жанрову палітру

фестивалів, зокрема, і мистецьких” [17].

З часом подібні масові дозвіллєві заходи ставали більш складними та організованими. До прикладу, у Стародавньому Єгипті проводились своєрідні фестивалі на честь богів Осіріса та Ісиди, які включали театралізовані постановки, колективні танці та співи. Давньогрецькі Олімпійські та Піфійські ігри також можна вважати ранньою формою фестивалів, оскільки вони були не лише спортивними змаганнями, але й важливими культурними подіями, де збиралися люди з усієї країни, щоб подивитися на змагання декламаторів та поетів, взяти участь у масових гуляннях та святковій костюмованій ході. Виступи фокусників, музикантів, акробатів, еквілібристів, театралізовані постановки міфологічних сюжетів та драматичних творів також були невід'ємними складовими святкувань.

У цей період фестивалі стали відігравати значну роль не лише як розважальні та культурні події, але й як платформи для формування та поширення політичних та соціальних ідей. Такі свята, як Великі Діонісії, слугували не лише місцем для театральних вистав, але й платформою для обговорення політичних та соціальних проблем. Драматурги використовували свої твори, щоб критикувати тиранію, пропагувати демократію та висвітлювати важливі суспільні питання.

Фестивальне мистецтво середньовіччя часто мало релігійний характер. У Європі того періоду популярними були карнавали, які зазвичай проводились перед початком Великого сорокаденного посту і давали людям можливість розважитися перед складним довготривалим етапом. “Народні святкові форми зазвичай становили другу, неофіційну половину свята, тоді як перша була пов'язана з виконанням визначених канонічних церковних ритуалів” [17]. В епоху Відродження з'явилися нові форми фестивалів, які відзначали світські події, такі як коронації, весілля та військові перемоги. Вони стали важливими

центрами культурного та мистецького життя, де творчість процвітала на тлі розкішних та пишних заходів. З плином часу фестивальна діяльність ставала все більш подібною до її сучасного розуміння. Дослідники дійшли думки, що “перші музичні фестивалі виникли в Англії у 18 ст. і були присвячені церковній музиці. З того часу фестивалі проводились у багатьох країнах центральної Європи, переважно в Німеччині. Але особливого розповсюдження вони набули в ХХ столітті, починаючи з 40-х років” [8].

У Новий час фестивалі стали більш різноманітними та доступними для широкого загалу. Вони закріпились як дієві платформи для вираження протесту та боротьби за соціальні та політичні права. Прикладами слугують фестивалі “Woodstock”, який став символом контркультури 1960-х років, та фестивалі “Jarocin Festiwal” в Польщі, які об'єднали опозицію проти комуністичного режиму. Вони стали важливим інструментом розвитку туризму та економіки. З'явилися спеціалізовані фестивалі, присвячені музиці, театру, танцям, кіно, літературі та іншим видам мистецтва. Проте найбільшої популярності набули саме музичні фестивалі.

Музичні фестивалі - це масові культурні події, організовані з метою виступів музичних виконавців різних жанрів перед великою аудиторією. Вони зазвичай тривають протягом кількох днів або навіть тижнів та можуть проводитися як на відкритих майданчиках, так і в закритих приміщеннях. Музичні фестивалі включають в себе живі виступи різноманітних музичних гуртів та виконавців, а також майстер-класи, тематичні зони, ярмарки, харчові стенди та інші розважальні та культурні активності.

Серед розмаїття фестивалів музичні фестивалі фактично складають окрему групу і мають найдавнішу історію. Як вже зазначалося раніше, офіційно вважається, що перший музичний фестиваль відбувся у 1709 році в Лондоні [16].

Боннський фестиваль Бетховена це ще один музичний фестиваль, який згадується в наукових джерелах рідше, проте є одним з перших відомих музичних фестивалів у сучасному розумінні. Він відбувся у 1845 році в Німеччині та був присвячений Людвігу Ван Бетховену, якого обожнювали багато його сучасників та наступників. Зокрема відомий угорський композитор та піаніст – Ференц Ліст. Коли славетний музикант 1839 року випадково довідався, що Бонн – місто, в якому народився його кумир – не має грошей на пам'ятник своєму геніальному синові, він назвав це соромом і пообіцяв зібрати необхідні кошти. 12 серпня 1845 року відбулося урочисте відкриття пам'ятника Бетховену на Мюнстерській площі в Бонні. Це супроводжувалося музичним святом, на якому звучали концерти під диригуванням Ліста. «Бетховенфест» пройшов розвиток від регіональної події до великого міжнародного фестивалю та є важливою щорічною традицією і дотепер [9].

Проте справжній вибух популярності музичних фестивалів відбувся в 1960-х роках. Один з найвідоміших і найвпливовіших фестивалів у цей період - “Woodstock”, який відбувся 18-20 серпня 1969 року. Він зібрав близько 500 000 людей на фермі Макса Ясгура в Бетелі, штат Нью-Йорк, США, і став символом контркультури 1960-х років. Ідея фестивалю виникла у трьох молодих підприємців: Майкла Ленга, Джона Робертса та Арті Корнфельда. Їхнім здумом було організувати фестиваль, який би об'єднав музику, мистецтво та мирні протести проти війни у В'єтнамі. На фестивалі виступили багато відомих музикантів та гуртів того часу, проте “Woodstock” запам'ятався не лише музикою, але й атмосферою свободи, миру та єднання. Люди збиралися разом, щоб слухати музику, танцювати, спілкуватися та виражати свою незгоду з війною [26].

З тих пір музичні фестивалі стали поширеними по всьому світу, представляючи різні жанри музики та збираючи тисячі людей. Вони стали не лише місцем для музичних виступів, але й платформою для вияву культурної та

соціальної активності, розваг та спільного набуття досвіду. “Сьогодні музичні фестивалі залишаються найприбутковішими та відвідуваними культурними івент-проектами в усьому світі” [18]. Фестивалі продовжують розвиватися, адаптуючись до сучасних технологій, соціальних та культурних змін, а також залишаються важливими центрами культурної та творчої активності.

Фестивальне мистецтво має давню історію, протягом якої неодноразово змінювалось та вдосконалювалось. Починаючи з ранніх святкувань, що включали танці, пісні та інші форми мистецтва, фестивалі з часом ставали більш складними та організованими, перетворюючись на платформи для культурного обміну, вираження ідей, розваг та єднання людей. Сьогодні фестивалі представлені в безлічі форм, від музичних фестивалів, що збирають тисячі людей, до спеціалізованих фестивалів, присвячених різним жанрам мистецтва. Незважаючи на різноманіття, фестивалі залишаються важливими центрами культурної та творчої активності, що роблять значний вплив на суспільство, стимулюючи творчість, інновації та соціальні зміни.

Музичні фестивалі стали невід'ємною частиною сучасної культури, що роблять значний вплив на життя людей. Їхнє майбутнє залежить від здатності адаптуватися до нових умов та пропонувати аудиторії новий, цікавий та незабутній досвід.

1.2. Різноманіття фестивальних форматів та їх особливості

Фестивалі безумовно є важливою частиною людської культури. Протягом всієї історії їх форми та причини святкування неодноразово змінювались. В подальшому це сприяло виникненню великої кількості видів та форматів цього дійства.

Однією з ключових особливостей сучасної культурної сцени є саме різноманіття фестивальних форматів. Оскільки фестивалі являють собою важливий інструмент розвитку культури, сприяючи збереженню та розвитку

традицій, підтримці і просуванню мистецтва, а також створенню сприятливого середовища для взаємодії й обміну досвідом між представниками різних культурних груп, різноманітність їх форматів та видів відображає багатозаровість і розмаїття соціокультурних виявів суспільства.

Не існує чітких меж для фестивальних форматів. Креативність організаторів та їх прагнення до оригінальності дають життя новим, незвичайним різновидам фестивалів. Кожен з яких є унікальним, а його формат визначається концепцією, цілями, місцем проведення, аудиторією та програмою подій. Види фестивалів класифікують за певними критеріями (табл. 1.1) для того, щоб полегшити процес їх планування та організації.

Таблиця 1.1

Класифікація видів фестивалів

Критерії	Типи	Приклади
Тематика	Етнічні	Міжкельтський фестиваль у Лор'яні, Фестиваль кольорів "Holi"
	Релігійні	Індійський фестиваль "Kumbh Mela"
	Спортивні	Олімпійські ігри, Суперкубок
	Гастрономічні	Пивний фестиваль "Oktoberfest"
	Кінофестивалі	Каннський кінофестиваль
	Музичні	Фестивалі "Glastonbury" та "Woodstock"
Масштаб проведення	Міжнародні	Карнавал у Ріо-де-Жанейро
	Національні	Стенфордський фестиваль

	Регіональні	Сорочинський ярмарок
Тривалість	Одноденні	Фестиваль “Велика писанка”
	Багатоденні	Музичний фестиваль “Coachella”
Місце проведення	На відкритому просторі	Кількаденний фестиваль “Файне місто”
	В закритому приміщенні	Фестиваль хорового співу

Кожен різновид фестивалю має свої унікальні риси. Розуміння відмінностей між різними типами фестивалів і правильне їх використання дозволить досягти більш потужного соціокультурного впливу на відвідувачів. Розглянемо детальніше особливості певних видів фестивалів.

Релігійні фестивалі є важливою частиною культурного та релігійного життя численних спільнот по всьому світу. Вони відзначаються святковою атмосферою, традиційними обрядами, ритуалами та святковими подіями. Основною метою релігійних фестивалів є відзначення важливих подій з історії релігії, поклоніння божествам, спільна молитва, а також збереження та передача духовних традицій.

Однією з найвідоміших релігійних подій є “Kumbh Mela”, що відбувається в Індії. Цей фестиваль, який проводиться кілька разів на рік у різних святинях, збирає мільйони паломників з усього світу для спільного купання у святих річках відповідно до індуїстських традицій.

Релігійні фестивалі є важливими для спільнот, оскільки вони не лише відображають духовність та віру людей, але й сприяють їх об'єднанню, підтримці традицій і культурних цінностей. Вони є важливим елементом культурного розмаїття та соціокультурної спадщини світу.

Етнічні фестивалі відображають традиції, культуру та спадщину різних етнічних груп або національних спільнот. Ці фестивалі мають на меті

відзначення унікальності та розмаїття культурного спадку, сприяючи взаєморозумінню та обміну досвідом між різними етнічними групами. Основними особливостями етнічних фестивалів є відображення традиційних мистецьких форм, музики, танців, кулінарії, ремесел та інших аспектів культури та життя даної групи.

Один із відомих прикладів етнічного фестивалю – Міжкельтський фестиваль. Це одне з найбільш визначних та захоплюючих святкувань кельтської культури в Європі. Він проводиться щорічно у французькому місті Лор'ян в середині серпня, де збирає та об'єднує на своїх майданчиках представників кельтських культур з різних країн, таких як Ірландія, Шотландія, Уельс, Бретань, та інші. Під час фестивалю відвідувачі можуть насолоджуватися виставами ірландських та шотландських танців, виступами уельських та бретонських музикантів, демонстраціями традиційного ремесла, як-от вишивання, ковальство, кераміка і ткацтво.

Етнічні фестивалі створюють неповторну атмосферу єднання та святкування культурного розмаїття. Вони відображають важливість та красу кожної етнічної групи, сприяючи взаєморозумінню та відкриттю для інших традицій та обрядів.

Спортивні фестивалі, в свою чергу, відображають енергію, людські вміння та здоровий спосіб життя. Ці заходи об'єднують спортсменів та вболівальників з різних країн світу для участі в змаганнях, демонстраційних виступах та спортивних подіях. Основною метою спортивних фестивалів є сприяння фізичній активності, популяризація різних видів спорту та створення сприятливої атмосфери для взаємодії та конкуренції.

Одним з найвідоміших спортивних фестивалів є Олімпійські ігри, які проводяться кожні чотири роки у різних країнах світу. Цей захід об'єднує тисячі спортсменів для участі в змаганнях з різних видів спорту та відзначення спортивних досягнень.

У деяких країнах також проводяться фестивалі з екстремальних видів спорту, таких як серфінг, скейтбординг, лижні стрибки, альпінізм тощо. Ці заходи привертають любителів адреналіну, активного відпочинку та яскравих вражень.

Гастрономічні фестивалі - це заходи, що спрямовані на святкування кулінарних традицій, смаків та страв різних культур. Вони привертають увагу гурманів, любителів їжі та звичайних людей, які хочуть відкрити для себе різноманітність кулінарних традицій, поекспериментувати з новими смаками, насолодитися унікальними стравами різних кухонь світу.

“Oktoberfest” є одним із найвідоміших гастрономічних фестивалів у світі, який щорічно приваблює мільйони відвідувачів до міста Мюнхен, Німеччина. Цей фестиваль вважається великим святом німецького пива, кухні та культури, яке проводиться зазвичай протягом 16-18 днів у вересні та жовтні.

Характерною особливістю є великі намети, де відвідувачі можуть насолодитися автентичним німецьким пивом, таким як лагер, ель та вайсбір, а також традиційними стравами, які йдуть до пива, такими як ковбаси, брецелі та печені курки. Також там відбуваються різноманітні розважальні заходи, які включають у себе музичні виступи, традиційні баварські танці, атракціони та різноманітні конкурси.

“Oktoberfest” є прикладом того, як гастрономічні фестивалі можуть стати символом культурного спадку, святкування традицій та злиття народної гостинності. Він є важливою подією як для міста Мюнхен та всієї Німеччини, так і для всього світу, який приїздить сюди, аби насолодитися атмосферою та смаками цього унікального заходу.

Кінофестивалі – це події, що об'єднують кінематографістів, режисерів, акторів та шанувальників кіно з усього світу для показу та визнання найкращих фільмів різних жанрів. Особливість кінофестивалів полягає у їхньому місці проведення, програмі подій та форматі. Багато фестивалів відбуваються у великих містах, таких як Канни, Венеція, Торонто, Берлін, і мають міжнародний

статус. Програми фестивалів можуть включати покази фільмів, майстер-класи, дискусії, вручення нагород та інші заходи.

Один з найпрестижніших кінофестивалів - це Каннський кінофестиваль у Франції. Цей фестиваль відомий своїми червоними килимами, великими прем'єрами фільмів та впливовим журі. Канни залучає найбільші імена кінематографу та стає платформою для прем'єр світового рівня.

Кінофестивалі відіграють важливу роль у визначенні майбутнього кіноіндустрії, сприяють розвитку культурного обміну між країнами, а також дають можливість визначити та визнати талановитих митців.

Музичні фестивалі є найбільшими та найпопулярнішими масовими подіями для світової спільноти, саме тому вони стали об'єктом дослідження як інструмент соціокультурного впливу. Вони відбуваються на відкритих майданчиках або у великих концертних залах, куди з'їжджаються меломани по всьому світу, щоб отримати приємні емоції та враження від живих виступів відомих виконавців, а також відкрити для себе нові музичні таланти. Ці фестивалі є важливими подіями для музичної культури, сприяючи її розвитку та популяризації.

Однією з найвідоміших музичних подій є фестиваль "Coachella", який проводиться в Каліфорнії, Сполучені Штати Америки. Цей фестиваль відомий своїми модними тенденціями, великими концертними площадками та екстравагантними музичними виступами. Музичний лайн-ап славиться вражаючим складом виконавців, який включає у себе артистів різних музичних жанрів, таких як рок, поп, електронна музика та хіп-хоп. Учасники можуть насолоджуватися виступами світових зірок та відкривати для себе нових музикантів. "Coachella" задає тренд на моду. Відвідувачі часто приходять на фестиваль в яскравих та оригінальних образах, демонструючи свій унікальний стиль. Також фестиваль вирізняється своїми вражаючими сценічними дизайнами, великими інсталяціями та багатоманітням культурних подій.

В свою чергу, музичні фестивалі мають власні різновиди та класифікації (табл.1.2), які формуються здебільшого під впливом різних жанрів музики, що виконуються на заході.

Таблиця 1.2

Різновиди музичних фестивалів

Види	Жанри	Особливості
Фестивалі етнічної музики	Фолк	Спрямовані на відтворення, відзначення, популяризацію музичних традицій та культурних цінностей різних етнічних груп.
	Народна	
Фестивалі класичної музики	Оркестрова	Підкреслюють досконалість володіння музичними інструментами, техніки гри та вокалу. Дають можливість отримати естетичне задоволення та підвищити культурний рівень. Зазвичай відбуваються у закритих приміщеннях з гарною акустикою.
	Інструментальна (фортепіано, скрипка, віолончель тощо)	
	Оперний спів	
	Хоровий спів	
Фестивалі сучасної музики	Рок, метал	Відображають сучасні музичні тенденції.
	Джаз, блюз	
	Електронна	Метою є вразити відвідувачів, надати великий спектр емоцій, можливість розважитись та активно відпочити.
	Регі	
	Хіп-хоп, R&B	Супроводжуються танцями
	Поп	

Поєднання виступів різножанрових артистів на фестивалі, дає можливість збільшити цільову аудиторію, чим часто користуються організатори. Для відвідувачів фестивалів це можливість розширити музичний горизонт, познайомитись з новими виконавцями та стилями.

Тож музичні фестивалі - це не просто розважальні заходи, вони є важливою частиною фестивального мистецтва, яке протягом тисячоліть розвивалося та трансформувалося посилюючи вплив на суспільство. Кожна епоха залишила свій слід на розвитку музичних фестивалів, від розквіту класичної музики в епоху Відродження до виникнення джазу та рок-музики в ХХ столітті. Фестивалі завжди слугували віддзеркаленням зміни в музичних смаках та культурних трендах людства. Розвиток нових технологій впливає на формати та організацію музичних фестивалів. Доповнена реальність, штучний інтелект та інші інновації можуть зробити фестивалі більш інтерактивними та доступними для людей з усього світу. Та незважаючи на технологічний прогрес, важливо зберегти автентичність музичних фестивалів, яка полягає в живій музиці, єднанні людей та атмосфері свята.

РОЗДІЛ 2.

МУЗИЧНІ ФЕСТИВАЛИ – ПЛАТФОРМА ДЛЯ ТРАНСЛЯЦІЇ ЦІННОСТЕЙ

2.1. Роль музики та мистецтва у формуванні світосприйняття

З давніх-давен люди зверталися до засобів мистецтва, щоб дослідити глибини людського духу, виразити свої емоції, створити щось красиве та естетичне. Ця сфера протягом століть відігравала значну роль у формуванні світосприйняття людей, впливаючи на їхні цінності, уявлення про світ та місце в ньому. Мистецтво, у своїх різноманітних формах, таких як живопис, скульптура, література, театр, музика дає можливість людям дослідити складні теми, висловити свої думки та почуття, а також кинути виклик усталеним уявленням. Художники та митці протягом історії використовували свої твори, щоб відобразити соціальні проблеми, порушити важливі питання та заохотити до роздумів.

У житті люди постійно стикаються з творами мистецтва. Відвідуючи музеї та виставкові зали, люди надихаються світом краси та естетики, який на перший погляд був доступний лише геніям, але до якого незабаром долучилися й інші. Через мистецтво люди вчаться розуміти, бачити і вбирати красу. Це стає частиною їхнього повсякденного життя [3].

Потенціал мистецтва багатогранний. Воно сприяє розвитку інтелектуальних та моральних якостей, стимулює творчість і веде до успішної соціалізації. Багато хто не може уявити собі життя без нього. Люди завжди і скрізь прагнули зрозуміти навколишній світ, осмислити отримані знання і передати їх майбутнім поколінням. Це прагнення ґрунтується не тільки на необхідності захистити своїх нащадків від помилок минулого, а й на потребі передати красу і гармонію світу.

Особливої значущості у формуванні цінностей та свідомості набула музика. Музичні твори різних епох та культур відображають унікальні уявлення, пропонуючи слухачам по іншому поглянути на світ та місце людини в ньому. З її емоційною силою та безмежними можливостями вираження, музика здатна торкнутися найглибших струн людської душі. Вона може заспокоїти та розслабити, надихнути та підбадьорити, змусити замислитися та співпереживати. Не все можна висловити словами, і не завжди слова потрібні, щоб передати те, що в душі. У таких випадках допомагає музика. Вона може висловити навіть те, що не зможе поезія.

Роль, яку відіграють музика та мистецтво у світосприйнятті людей неможливо переоцінити. Вони збагачують наше життя, розширюють кругозір, формують цінності та дають можливість змінити свій світогляд. Їхній вплив проявляється на різних рівнях:

Віддзеркалення та трансляція цінностей

Твори мистецтва, від народних пісень до літературних шедеврів, відображають й увічнюють цінності, важливі для певного суспільства чи епохи. Вони можуть оспівувати героїзм, красу, любов, справедливість, духовність, або ж викривати вади, несправедливість та занепад. Таким чином, музика та мистецтво слугують своєрідним дзеркалом, яке показує нам, ким ми є, у що віримо й до чого прагнемо. Наприклад, героїчні епоси та народні пісні багатьох культур оспівують мужність, відданість та стійкість, а сатиричні твори висміюють недоліки та соціальну нерівність.

Відображення цінностей у музиці проявляється по-різному. Тексти пісень часто описують соціальні проблеми, ідеали та прагнення. Автори використовують мову, щоб висловити свій погляд на світ, викликати обговорення та надихнути аудиторію на дії. Окрім текстів, музика також відображає цінності через свою звукову та мелодійну структуру. Тому музичні

жанри часто пов'язані з певними емоціями, настроями та соціокультурним контекстом. Ритм, темп та інструментарій можуть відображати характер та енергію суспільства і викликати відповідні емоційні реакції.

Прикладом можуть стати два кардинально різні музичні жанри. Для жанру Хеві-метал притаманні агресивні ритми на ударних та підсилені дисторшном гітарі, які спонукають до відчуття енергійності, злості, збудження. Тоді як жанр Регі відрізняється танцювальним характером, відсутністю виключно ритмічних або виключно мелодичних інструментальних партій. Він розслабляє, викликає почуття щастя, спокою, радості [24].

Передача цінностей через музику означає поширення і зміцнення певних ідеалів і переконань у суспільстві. Музика може впливати на емоції та думки слухачів, спонукаючи їх думати, діяти та змінюватись. Наприклад, пісня “Earth Song” відомого співака Майкла Джексона, закликала людство звернути увагу на проблеми навколишнього середовища та стала неофіційним гімном боротьби за природу і збереження навколишнього середовища Землі [23].

Виховання та формування особистості

Вплив музики та мистецтва на особистість розпочинається в ранньому дитинстві й триває протягом життя. Казки, колискові пісні, дитячі вірші та інші, здавалось би примітивні твори мистецтва, знайомлять дітей з базовими цінностями, моральними принципами та культурними традиціями. З часом людина сприймає все складніші й глибші твори, які змушують її замислюватися над сенсом життя, людськими стосунками, місцем людини у світі.

Музика виступає як інструмент для стимулювання розвитку різних аспектів особистості, а також для сприяння формуванню певних якостей. Її вплив варіюється і залежить від музичних смаків, життєвого досвіду та контексту, в якому її слухають.

Наприклад, для тих, хто відчуває себе частиною панк-субкультури, музика стає засобом вираження протесту, незалежності та антиавторитарних переконань. Пісні панк-гуртів часто висвітлюють соціальні проблеми, нерівність і невдоволення системою, спонукаючи слухачів до дій і переосмислення своїх поглядів. Водночас для прихильників хіп-хопу музика є засобом вираження особистого досвіду та ідентичності. Тексти хіп-хопу викликають емпатію та розуміння серед представників середнього класу та міської молоді, висвітлюючи їхні життєві проблеми та боротьбу за успіх. З іншого боку, для шанувальників класичної музики вона може бути джерелом естетичної насолоди та способом розширення світогляду. Симфонії, концерти та опери викликають глибокі емоції, розкривають нові ідеї та концепції, виховуючи в слухачеві почуття краси та гармонії [3, 24].

Соціальна комунікація та єднання

Музика та мистецтво об'єднують людей, створюючи спільний досвід та емоційний резонанс. Спільне переживання музики та мистецтва може згладити соціальні розбіжності, посилити почуття єднання та солідарності. Скажімо спільне виконання гімну може об'єднати тисячі людей в єдиному пориві патріотизму, а перегляд зворушливого фільму може змусити людей з різних верств суспільства співпереживати героям та замислитися над важливими життєвими питаннями.

Універсальною мовою для різних країн та народів є музика. Вона зближує людей незалежно від їхніх соціальних, культурних чи етнічних відмінностей, поєднує їх через спільний досвід слухання або виконання. Музичні заходи, концерти та фестивалі створюють можливість для спілкування між учасниками, обміну емоціями і враженнями.

Крім того, музика виступає як засіб спілкування та прояв почуттів у міжособистісних відносинах. Вона слугує засобом вираження любові,

солідарності або співпереживання у стосунках між друзями, родичами або партнерами.

Безумовно, музика може мати значущий вплив на соціальні рухи та активізм. Пісні про соціальні проблеми, протести та боротьбу за права об'єднують людей навколо спільної мети та стимулюють їх до дій. Чудовим прикладом є пісня "Imagine", одного з учасників британського біт-рок-гурту «The Beatles», Джона Леннона. Ця пісня стала гімном миру та глобальної солідарності. У текст іописується світ, в якому люди живуть разом у гармонії та без насильства. Вона надихнула багатьох на боротьбу за мир та злагоду в суспільстві [23].

Музика створює можливості для спілкування, співпереживання та співпраці між різними культурами та соціальними групами, а також сприяє формуванню єдності та взаєморозуміння в суспільстві.

Культурна ідентичність та самовираження

Збереження та трансляція культурної спадщини є важливими функціями мистецтва. Музичні твори, народні танці, казки, легенди, епоси, орнаменти, вишивка, архітектура та інші мистецькі витвори слугують скарбницею, де зберігається культурна спадщина народу. Вони передають з покоління в покоління мову, вірування, цінності, традиції та звичаї. Завдяки їм люди пам'ятають про своє коріння, відчувають зв'язок з предками та формують відчуття єднання зі своїм народом.

Народні музика та мистецтво формують уявлення про те, яким є наш народ, що нас відрізняє від інших та робить унікальними. Вони відображають особливості нашого способу життя, думки, емоції, естетичні уподобання та духовні цінності. Через твори мистецтва люди сприймають та засвоюють норми поведінки, етичні принципи та моральні орієнтири, що характерні для їхньої

культури.

Музика також є чудовим способом самовираження та творчої реалізації. Вона дає можливість людям виразити свої емоції, думки, почуття та переживання, які складно сформулювати словами. Музиканти діляться з іншими власним баченням світу. Заняття музикою сприяє розвитку творчого мислення, креативності та самореалізації особистості.

Музика - дуже потужний інструмент, який впливає на людей більше, ніж ми можемо собі уявити. Немає сумнівів, що музика певною мірою може впливати на емоції людей, проте живий виступ, як ключовий елемент музичних фестивалів викликає ці емоції та посилює їх. Не дивно, що без правильної музики та виступів співаків музичні фестивалі не отримали б такого визнання, яке вони мають сьогодні. Особливо зважаючи на те, що музика зазвичай виконується наживо, рівень залученості та впливу, який відчуває аудиторія, дуже відрізняється від прослуховування музики вдома. Загальноновизнано, що музичні концерти сприяють поліпшенню самопочуття і позитивно впливають на настрій та якість життя аудиторії [25].

Отже, роль музики та мистецтва у формуванні світогляду людини складно переоцінити. Вони збагачують наше життя, роблять його глибшим, різноманітнішим та змістовнішим, формують нашу особистість, цінності та культурну ідентичність, а також сприяють кращому розумінню себе та світу навколо. Людина, яка знайома з різними творами мистецтва, має більш глибоке розуміння людських емоцій, переживань, мотивів та ідей. Це допомагає їй краще розуміти себе та інших людей, ставитися до них з більшою емпатією та толерантністю.

2.2. Вплив музичних фестивалів на ціннісні орієнтири молоді

На площадках музичних фестивалів щорічно збираються тисячі людей по всьому світу, серед них є представники різних соціальних верств населення. Проте найбільшою популярністю цей активний вид відпочинку користується у молоді [29]. На це є багато причин, розглянемо деякі з них:

- **Можливість самовираження та формування ідентичності**

Молодь у цей період активно проходить через процес формування власної ідентичності. Фестивалі ж пропонують безпечний простір, де вони можуть досліджувати свою ідентичність та виражати себе через вибір музики, стилю одягу та способу життя. Це може бути особливо важливо для молодих людей, які ще шукають своє місце у світі та намагаються зрозуміти, ким вони хочуть бути. На фестивалях у них є можливість оточити себе людьми, які поділяють їхні інтереси та цінності, що допоможе відчувати себе більш впевненими та прийнятими.

- **Нові соціальні зв'язки та почуття спільноти**

Музичні фестивалі надають молодим людям унікальну можливість знайти потрібну спільноту та налагодити соціальні відносини. На музичних фестивалях легко познайомитися з новими людьми зі спільними інтересами, що може призвести до тривалої дружби. Це цінна можливість для молодих людей, які нещодавно переїхали до іншого міста, розпочали навчання в новому закладі або для тих, хто шукає підтримки, розуміння та спілкування з однодумцями.

- **Втеча від повсякденності та можливість розслабитися:**

Фестивалі можуть стати місцем, де молоді люди можуть розслабитися, відволіктись від повсякденних турбот та просто насолодитися моментом. Такі прості, на перший погляд, речі набувають особливої актуальності для тих, хто відчуває стрес через навчання, роботу або інші зобов'язання. На фестивалях вони можуть танцювати, співати, слухати музику та просто бути собою, не турбуючись про проблеми.

- Пошук нових вражень та досвідів

Молоді притаманний пошук нових емоції та досвіду, а музичні фестивалі дають їм таку можливість. Вони є майданчиком для відкриття іншої музики, культур та людей, що розширює їхній світогляд та сприяє особистісному розвитку. Фестивалі пропонують унікальний та незабутній досвід, який неможливо отримати деінде. Вони поєднують в собі музику, танці, смачну їжу та багато іншого, створюючи атмосферу, яка може бути одночасно захоплюючою та вражаючою. Спогади, отримані на фестивалі, найчастіше залишаються з молодими людьми на все життя.

Крім того, що молодь є найактивнішою соціальною групою, яка відвідує музичні фестивалі, вона також є найвразливішою щодо стороннього впливу, нав'язування цінностей та ідей. Обумовлено це тим, що свідомість молодих людей все ще перебуває в процесі формування та розвитку. Це робить їх більш відкритими до нового досвіду чи інформації, більш схильними до впливу з боку інших людей. Особливо важливою для молоді є думка їхніх кумирів, артистів, чий образ нерідко наслідують [29].

З віком переконання стають більш стійкими, люди частіше уникають змін у своєму житті, що робить їх менш відкритими до нових ідей та впливів. Також накопичений з роками досвід допомагає дорослим краще розуміти цей світ та приймати більш обдумані рішення. Тоді як відсутність великого життєвого досвіду у молоді, може зробити їх більш наївними та довірливими. Здатність критично оцінювати інформацію та розпізнавати маніпуляції може бути ще недостатньо розвинена.

Також молоді люди зазвичай більш схильні до ризику, ніж дорослі. Вони свідомо йдуть на це, щоб спробувати щось нове або відчутти себе збудженими. Це може зробити їх більш сприйнятливими до впливу з боку тих, хто пропонує їм нові та захоплюючі враження.

Соціум та пошук місця у ньому є важливими складовими життя даної категорії суспільства. Це є ще однією причиною схильності до впливу на ціннісні орієнтири. Молоді люди часто відчують сильний тиск з боку однолітків. Вони можуть боятися бути відкинутими або висміяними, якщо не будуть робити те ж саме, що й їхні друзі.

Вплив музичних фестивалів, як і будь-який інший, буває позитивним та негативним. Інформація щодо останнього зустрічається у джерелах досить рідко, проте це не значить що вона менш вагома. До негативних аспектів впливу можна віднести:

- Вживання наркотиків та алкоголю

На деяких фестивалях поширене вживання наркотиків та алкоголю, розташовані спеціальні заклади чи магазини, де їх можна придбати. Це може призвести до небезпечної поведінки та ризику для здоров'я відвідувачів.

- Насильство

Популярним явищем на музичних концертах альтернативних жанрів є “Слем” – дія публіки, під час якої люди вриваються та зіштовхуються один з одним. Як правило, це відбувається прямо перед сценою, в утвореному натовпом колі. Хоча слем сприймається як позитивна реакція аудиторії на музику, він є небезпечним для учасників та може спричинити травми. Також причиною для насильства можуть стати ідеології певних субкультур, утворених довкола музичних жанрів. Деякі наративи пропагують ворожнечу, пригноблення та кривду інших.

- Комерціалізація

Спостерігається тенденція до комерціалізації фестивалів. Прикладом може стати Coachella – щорічний фестиваль музики та мистецтв, який проходить в Каліфорнії. Ціна квитків на цей фестиваль значно зросла за останні роки. У 2023 році загальний квиток коштував 479 доларів США, а VIP-квиток - 1049 доларів США. Це робить фестиваль недоступним для багатьох молодих людей. Співпраця з багатьма великими корпораціями, такими як “Н&М”,

“Toyota” та “Bud Light”, також нав'язує споживацьку культуру. На “Coachella” продається велика кількість сувенірних товарів, ціни на які є досить високими. В соціальних мережах з'являються думки, що фестиваль стає більше схожим на торговий центр, ніж на музичний фестиваль. Це все може призвести до того, що молодь буде зосереджена на матеріальних цінностях та споживанні, а не на музиці та спільноті.

- Відчуття ізоляції

Деякі молоді люди після фестивалів скаржаться на відчуття ізоляції та розчарування, адже повернення до звичайного життя може здаватися нудним. У сучасній психології для цього явища є назва: “Дофамінова яма” (або дофаміновий обвал) – це термін, який використовується для опису стану, коли після підвищеного рівня дофаміну, що викликає відчуття задоволення та ейфорії, настає різке зниження його рівня. Це може викликати негативні відчуття, такі як депресія, втому, відчуття порожнечі або втрати мотивації [20].

Важливо зазначити, що не всі фестивалі однакові, їх вплив на молодь може відрізнятися. Деякі фестивалі більше зосереджені на музиці та спільноті, тоді як інші - на комерції та вечірках. Молоді люди, які відвідують фестивалі, повинні бути обізнані про потенційні ризики, вживати заходів безпеки та приймати відповідальні рішення, щоб не піддаватися негативному впливу.

2.3. Просування ідей толерантності та прийняття у суспільство

Музичні фестивалі транслиують важливі тенденції, використовуючи різні інструменти впливу, одним з яких є музика. Протягом тисячоліть люди боролися з проблемами дискримінації у різні шляхи. Однак в останні десятиліття це питання набуло особливого розголосу, а ідея толерантності досягла значного прогресу. Певною мірою цьому слугувало зростання популярності музичних фестивалів.

Толерантність - це повага до свободи думки та поведінки інших людей, навіть якщо вони відрізняються від наших власних. Це не означає згоду з

чужими поглядами чи схвалення їхніх дій. Толерантна людина визнає право інших людей мати власні думки та переконання, навіть якщо вони їй не подобаються. Вона не прагне нав'язати свою точку зору або змусити інших людей змінити свою поведінку [5, 7].

На музичних фестивалях люди з різним походженням, релігією, сексуальною орієнтацією, політичними поглядами та іншими відмінностями збираються разом, щоб насолодитися музикою, танцями та атмосферою свята. Цей спільний досвід може допомогти їм краще зрозуміти один одного, подолати стереотипи та упередження, а також відчувати єднання з іншими людьми.

Ці заходи створюють ідеальні умови для вільного обміну культурними досвідами та ідеями. Вони сприяють взаємному вивченню різних музичних жанрів, традицій, мистецтва та культурних практик. Така взаємодія сприяє розвитку культурного розуміння та прийняттю різноманітності. Крім того, музичні фестивалі можуть активно просувати ідеї інклюзії та рівноправ'я, забезпечуючи доступ до культурних заходів для всіх шарів суспільства та підтримуючи участь у них всіх груп населення. Завдяки музичним фестивалям формується сприятливе середовище для відкритого діалогу та взаєморозуміння, що веде до побудови гармонійних відносин у суспільстві.

На музичних фестивалях нерідко представлені колективи та виконавці різних музичних жанрів з усього світу. Це спонукає до поваги вибору інших, різноманіття смаків та поглядів.

Також багато фестивалів організовують кампанії, спрямовані на просування ідей толерантності та прийняття. Це можуть бути інформаційні стенди, лекції, дискусії, виступи активістів, а також різні арт-проекти та інтерактивні інсталяції. Такі заходи допомагають людям дізнатися більше про проблеми дискримінації та нетерпимості, а також мотивувати їх до дії.

“Burning Man” є прикладом фестивалю, що сприяє боротьбі з дискримінацією та насильством. На веб-сайті фестивалю є розділ, присвячений

десятьом принципам, які лежать в основі культури “Burning Man” та включають у себе:

Радикальне залучення: Будь-хто може стати частиною “Burning Man”. Це простір в якому вітають і поважають усіх. Для участі в спільноті не існує жодних передумов.

Дарунки: Фестиваль присвячений даруванню. Цінність дару є безумовною. Дарування не передбачає повернення або обміну на щось рівнозначне.

Декомерціалізація: Спільнота прагне створити соціальне середовище, вільне від комерційного спонсорства, угод чи реклами. Засновники проти того, щоб споживання підміняло собою досвід участі у заході.

Самовираження: “Burning Man” заохочує людину відкривати, використовувати і покладатися на свої внутрішні ресурси. Це місце, де люди можуть вільно виражати себе без страху осуду.

Самодостатність: Самовираження виникає з унікальних здібностей людини. Ніхто, крім самої людини або групи, що співпрацює з нею, не може визначити його зміст. Воно пропонується як дар для інших. У цьому контексті той, хто дарує, повинен поважати права і свободи одержувача. Люди повинні бути самодостатніми та нести відповідальність за себе та свої дії.

Спільні зусилля: Спільнота “Burning Man” цінує творчу співпрацю та взаємодію. Треба працювати разом, щоб створити безпечне та позитивне середовище для всіх.

Громадянська відповідальність: Члени громади, які організують події, повинні брати на себе відповідальність за суспільний добробут і намагатися донести до учасників інформацію про громадянські обов'язки. Вони також повинні взяти на себе відповідальність за проведення заходів відповідно до місцевих, державних і федеральних законів.

Повага до навколишнього середовища: “Burning Man” прагне мінімізувати свій вплив на навколишнє середовище та залишити місце проведення фестивалю в чистоті.

Участь: “Burning Man” - це місце, де люди залишаються в моменті, насолоджуються досвідом фестивалю, цінують час, який вони проводять разом, і використовують його на максимум.

Ці принципи лежать в основі культури фестивалю та роблять його унікальним місцем. Такі заходи надають можливість культурному обміну та взаємопідтримці, сприяючи формуванню відкритого і толерантного суспільства [27].

Музичні фестивалі допомагають долати стереотипи та упередження, які досі існують у соціумі. Вони допомагають розширити горизонти та збагатити світосприйняття кожного учасника, сприяючи прийняттю різноманітності. Завдяки музичним фестивалям формується сприятливе середовище для відкритого діалогу та взаєморозуміння, що веде до побудови гармонійних відносин у суспільстві.

Ці події можуть стати справжнім джерелом натхнення та позитивних змін, допомогти людям з різними поглядами об'єднатися, подолати упередження та зробити світ кращим.

2.4. Збереження та популяризація нематеріальної культурної спадщини

Нематеріальна культурна спадщина, така як традиції, ремесла, мови та вірування, є зв'язком з минулим поколінням. Вона дає нам відчуття приналежності до певної спільноти та формує нашу ідентичність. Зникнення цих елементів веде до втрати цінних знань та культурного розмаїття.

Знайомство з нематеріальною культурною спадщиною різних країн, культур та народів сприяє кращому розумінню інших, руйнуванню стереотипів та зростанню поваги до різноманіття. Взаємний обмін знаннями та досвідом може стимулювати інновації та нові творчі форми.

Формами нематеріальної культурної спадщини є усні традиції та засоби вираження, до яких відноситься народна виконавська майстерність, а саме: музична, пісенна, танцювальна і театральна.

Процес захисту нематеріальної культурної спадщини набуває особливого значення в умовах широкомасштабного збройного вторгнення Російської Федерації в Україну, яке розпочалося 24 лютого 2022 року, та оголошення в країні воєнного стану. Під загрозою опинилися національні, регіональні та локальні елементи нематеріальної культурної спадщини; території, на яких вони існують; носії живих традицій, людський ресурс на місцевому, регіональному та державному рівнях, культурно-мистецькі інституції, що їх популяризують, та інші соціогуманітарні аспекти культурної спадщини. Тому в умовах багатогранного духовного розвитку українського суспільства одним із найбільш актуальних та ефективних засобів освітньо-просвітницького впливу на підростаюче покоління стає акцентування уваги на охороні, збереженні та популяризації нематеріальної культурної спадщини [4].

Музичні фестивалі можуть бути майданчиком, де традиційні музичні стилі та композиції, танці чи інші важливі аспекти культурного досвіду транслюються на широку аудиторію. Наприклад, фольклорні фестивалі представляють на сцені народні пісні, мелодії та танці, що є важливою частиною культурного спадку. Ці виступи дозволяють зберегти та відтворити унікальні музичні традиції, які можуть бути втрачені в сучасному світі.

Перевагою музичних фестивалів є залучення нового покоління та популяризація нематеріальної культурної спадщини серед нього. Це ефективний спосіб привернення уваги молоді до традиційної музики. Музичні фестивалі надають можливість молодому поколінню досліджувати власне коріння, вивчати традиції свого народу та інших культур, а також взаємодіяти зі старшими учасниками фестивалів. Вони сприяють передачі знань та цінностей між поколіннями та забезпечує неперервність культурного розвитку.

Музичні фестивалі не лише зберігають традиційні форми музики, але й стимулюють творчість та інновації у сфері музичного мистецтва. Вони надають платформу для взаємодії між традиційними та сучасними музичними виконавцями, що може призвести до створення нових, унікальних музичних творів.

Деякі музичні фестивалі пропонують майданчик для виступів майстрів традиційних ремесел, що дає їм можливість продемонструвати свої навички та продати вироби ручної роботи. Тим самим вони підтримують майстрів та носіїв традицій. Нерідко фестивалі супроводжуються лекціями, майстер-класами та іншими заходами, які знайомлять людей з різними аспектами нематеріальної культурної спадщини. Це сприяє підвищенню обізнаності про важливість її збереження та популяризації.

Серед широкого спектру музичних фестивалів у світі, гарним прикладом є Всесвітній музичний фестиваль "Rainforest" – щорічний триденний музичний фестиваль, який відзначає різноманітність світової музики та проводиться у місті Кучінг, штат Сарауак, Малайзія. Це захід з денними музичними майстер-класами, виставками ремесел, культурними виставками, кіосками з їжею та вечірніми концертами на головній сцені. Головним акцентом є традиційні музичні форми, що відображають багатство та різноманіття екваторіальних лісів. Учасники фестивалю представляють музику та танці різних етнічних груп, сприяючи збереженню та популяризації культурної спадщини багатьох народів. Фестиваль наголошує на використанні традиційних акустичних світових інструментів, хоча електричні акомпанементні інструменти також є поширеним явищем під час виступів. Також він виступає як платформа для обговорення екологічних проблем та заохочення дій для збереження природи [28].

Музичні фестивалі, подібні до "Rainforest", демонструють, що вони є не лише розважальними заходами, а й потужними інструментами збереження та передачі цінностей і традицій від покоління до покоління, роблячи значний

внесок у збереження та популяризацію нематеріальної культурної спадщини. Передача знань та цінностей між поколіннями, забезпечує неперервність культурного розвитку, а залучення нового покоління до традиційної музики, стимулює дослідження власних коренів, вивчення традицій та взаємодію зі старшими учасниками фестивалів. Вони сприяють культурному розмаїттю, а також вшануванню та збереженню нематеріальної культурної спадщини, яка є важливою складовою формування ідентичності.

Музичні фестивалі виходять за рамки простого розважального заходу, перетворюючись на потужну платформу для транслявання цінностей, формування світогляду та розвитку особистості. Завдяки поєднанню музики, мистецтва, перформансів та інших творчих проявів, фестивалі здатен впливати на емоції, думки та ціннісні орієнтири людей, а особливо молоді. Пропагуючи толерантність, мир, екологічну свідомість, творчість та інші позитивні цінності, фестивалі можуть сприяти формуванню активної та соціально відповідальної особистості. Вони також стають майданчиком для подолання стереотипів, розширення світогляду та формування атмосфери поваги та єднання. Окрім того, фестивалі відіграють важливу роль у збереженні та популяризації нематеріальної культурної спадщини, даючи можливість передавати знання та навички від старшого покоління до молодшого, а також підвищувати цінність та повагу до культурної спадщини.

Таким чином, музичні фестивалі мають великий потенціал для позитивних змін у суспільстві, стаючи не лише джерелом емоцій та розваг, але й інструментом для формування кращого світу.

РОЗДІЛ 3.

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МУЗИЧНИХ ФЕСТИВАЛІВ В УКРАЇНІ

3.1. Згуртування українців та зміцнення національної єдності

Музика завжди відігравала важливу роль у об'єднанні українців та вираженні спільних соціокультурних цінностей. Тож феномен музичних фестивалів в Україні має глибоке коріння в історії та культурі народу.

Ще з часів Київської Русі музика супроводжувала обряди, ритуали та святкування. Народні пісні, билини та ігри з музичним супроводом слугували способом збереження культурної пам'яті та формуванню національної ідентичності. З появою козацтва музика набула нового значення. Козацькі пісні та думи стали не лише розвагою, але й потужним засобом вираження козацької волі, героїзму та прагнення до свободи. Вони об'єднували козаків під час походів, надихали на подвиги та оспівували славу українського народу. А у ХХ-ХХІ століттях, на тлі національного відродження, музика стала одним із головних чинників формування української національної свідомості. Популярними стали твори українських композиторів, а народні пісні та танці здобули широку популярність як в Україні, так і за її межами.

Різного роду музичні події збирали людей разом, незалежно від їхнього соціального статусу чи політичних переконань. Спільні співи, танці та прослуховування музики сприяли єднанню і формуванню почуття суспільної приналежності. Музичні практики відігравали важливу роль у збереженні та передачі українських народних традицій та фольклору з покоління в покоління. Музика давала можливість українцям виражати свої емоції, почуття та переживання, пов'язані з радістю, сумом, любов'ю, боротьбою за свободу та іншими, не менш важливими, аспектами життя.

Спадщина української музичної культури знаходить своє продовження в сучасних музичних фестивалях. Ці події не лише дарують людям можливість насолодитися улюбленою музикою, але й сприяють згуртуванню та зміцненню національної єдності.

Музичні фестивалі створюють простір для спільних переживань, де люди з різних куточків країни, незалежно від віку чи соціального статусу, можуть об'єднатися навколо інтересу та любові до музики. Це сприяє розширенню соціальних зв'язків, подоланню стереотипів та упереджень, а також формуванню почуття спільної приналежності. Вони надають платформу для популяризації української музики та інших видів мистецтва, сприяючи збереженню та розвитку національної культурної спадщини. Це особливо важливо в контексті сучасних викликів, коли українська культура потребує захисту та просування.

Фестивалі часто постають майданчиками для вираження патріотичних почуттів та демонстрації єдності українського народу, що сприяє піднесенню національного духу та зміцненню віри в майбутнє країни. Використання української мови як основної мови спілкування на фестивалі, виступи україномовних артистів та виконання пісень українською забезпечують розвиток та популяризацію мови. Це також підкреслює унікальність української культури та її важливість для національної ідентичності. Крім того, фестивалі можуть стати альтернативним джерелом інформації та протистояти російській пропаганді, поширюючи правдиві дані про Україну та її культуру. Це сприяє формуванню критичного мислення та стійкості до дезінформації. Всі ці фактори слугують зміцненню національної єдності серед українців.

Важливою функцією музичних фестивалів також є підтримка молодіжних ініціатив та розвитку творчого потенціалу молоді. Ці заходи надають молодим людям можливість виявити свої таланти та ідеї у сфері музичного мистецтва,

що сприяє їхньому активному залученню до культурного життя країни та формуванню громадянської свідомості. Відчуття значущості та приналежності до культурної спільноти зміцнює почуття національної ідентичності серед молодого покоління.

Прикладом фестивалю, який є не просто музичною подією, а й потужним інструментом згуртування українців та зміцнення національної єдності, являється «фестиваль українського духу» – «Бандерштат». Він щоліта проходить на Волині, у місті Луцьку, вже протягом 25 років та є арт візитівкою цього регіону. Даний фестиваль органічно поєднує в собі музику, культурні заходи, патріотичні настрої та атмосферу єднання, що робить його унікальним явищем в українському культурному житті.

Фестиваль ставить за мету:

- піднесення української національної ідеї серед молоді та творчих колективів;
- пропагування серед молоді життєвої активності та здорового способу життя;
- увіковічення образу Степана Бандери як національного символу;
- допомогу обдарованій молоді;
- утвердження бережливого ставлення до навколишнього середовища та екологічного виховання;
- пропаганду української мови, культури, цінностей та рідної музики.

Сергій Мартинюк, лідер музичного гурту «Фіолет», а також арт – директор «Бандерштату», згадує: «А починалося все у 2006-му році: разом із колегами ми надумали провести музичний фестиваль. Але не просто фестиваль, а фестиваль ідейний, і тим частково новий для на той час фестивального руху України. Ще не було ні найменшого уявлення про те, як це

зробити і що для цього потрібно, але була назва: стилізований шмат творчості культових Гадюкіних – Бандерштат. Ми знали, чого хочемо – модерно пропагувати українську історію та її героїв, проборюватися за здоровий спосіб життя і шукати однодумців. Справа складна і важко підйомна, якщо за спиною відсутній хоча б якийсь досвід організації подібних дійств. Вже перший Бандерштат показав: не все, що ти обіцяєш, можна втілити в реальність» [10].

Вперше фестиваль «Бандерштат» був проведений у 2007 році та присвячений 65-й річниці утворення Української Повстанської Армії. У фестивалі взяло участь 17 музичних колективів з різних регіонів України. В деякі наступні роки фестиваль також був присвячений 100-й річниці дня народження Степана Бандери та 30-й річниці Незалежності України, що вказує на шанобливе ставлення до національно важливих дат і свят.

На фестивалі представлена широка палітра української музики: від автентичного фольклору до сучасного року та електроніки. Це дає можливість людям з різними музичними вподобаннями знайти щось для себе та відчутти єднання навколо спільної любові до української музики. Виступи відомих українських виконавців та гуртів, таких як «Скрябін», "Океан Ельзи", "Бумбокс", "ДахаБраха", "Vivienne Mort", "Тінь Сонця" та багато інших, стають символом стійкості, свободи та самовираження українців. Фестиваль також дає можливість молодим талановитим виконавцям з різних куточків України презентувати свою творчість та здобути визнання публіки.

Крім того відвідувачі можуть взяти участь у майстер-класах, лекціях, виставках, презентаціях книг та інших заходах, спрямованих на популяризацію української культури та історії. Фестиваль відзначається виразною патріотичною спрямованістю. На ньому часто можна побачити українські прапори, вишиванки, інші символи національної ідентичності. Учасники фестивалю співають українські пісні, скандують патріотичні гасла та

висловлюють свою підтримку Україні. «Бандерштат» виховує, мотивує, стимулює, у той же час він розважає нас та вчить бути «вільними»: у своїх думках, висловлюваннях, бажаннях, діях [21].

“Бандерштат” відіграє важливу роль у згуртуванні українців та зміцненні національної єдності. Фестиваль дає людям можливість відчувати себе частиною чогось більшого, відчувати свою приналежність до українського народу. Це місце для діалогу та обміну думками, де люди можуть вільно висловлювати свої почуття та погляди. Тут панує атмосфера поваги, взаєморозуміння та підтримки, що робить його унікальним місцем для згуртування українців. “Бандерштат” стає символом української стійкості, свободи та прагнення до вдосконалення.

Музичні фестивалі є потужним засобом для формування кращого майбутнього України, де панують єднання, патріотизм, повага до культурної спадщини та віра в силу українського народу. Важливою функцією фестивалів є підтримка молодіжних ініціатив та розвиток творчого потенціалу молоді. Вони сприяють розширенню соціальних зв'язків, подоланню стереотипів, формуванню почуття спільної приналежності, а також протистоять дезінформації та поширюють правдиві дані про Україну.

3.2. Просування демократичних цінностей та європейської інтеграції

Концепція європейських цінностей стала символом прогресу, захисту прав людини та демократії у сучасному світі. Європейський Союз вважається моделлю успішного соціального, політичного та економічного співтовариства, а його ідеї та принципи шануються в усьому світі. Популяризація цих цінностей може сприяти ефективному управлінню та розвитку демократії. Європейський Союз є гарним прикладом того, як ефективно демократичні цінності впливають на розвиток стабільного і процвітаючого суспільства [13].

Демократичні цінності ґрунтуються на принципах свободи, рівності, поваги до прав людини [7]. Вони передбачають участь громадян у прийнятті політичних рішень через демократичні інституції. До демократичних цінностей в першу чергу належать: громадянство і громадянськість, свобода совісті, свобода слова, людська гідність, моральна автономія, приватність і невтручання в особисте життя, громадська асоціація, соціальний порядок. [22]

Європейська інтеграція — це процес поглиблення співпраці між країнами Європи з метою створення спільного простору для економічного, політичного та соціокультурного розвитку. Головною метою є створення єдиної, мирної та стабільної Європи, в якій країни співпрацюють на основі спільних цінностей, правил та стандартів [22].

Демократичні цінності та європейська інтеграція мають важливе значення для України з ряду певних причин. Вони гарантують, що люди матимуть право голосу у своєму майбутньому та зможуть впливати на рішення, які їх стосуються. Це сприяє розвитку сильного громадянського суспільства та створює умови для стійкого розвитку країни [1]. Європейська інтеграція відкриває для України нові можливості для економічного розвитку. Це дає доступ до європейського ринку, що може призвести до зростання економіки, створення нових робочих місць та підвищення рівня життя людей. ЄС має жорсткі стандарти щодо прав людини, і членство в ньому може допомогти Україні забезпечити дотримання цих стандартів для всіх своїх громадян.

Музичні фестивалі, як потужний інструмент для просування актуальних соціальних та політичних ідей, також відіграють важливу роль у популяризації демократичних цінностей та європейської інтеграції в Україні. Вони часто стають майданчиком для висловлення вільних думок та поглядів, що сприяє розвитку демократичної культури, свободи слова та самовираження. На таких фестивалях виступають виконавці, які не бояться порушувати важливі соціальні та політичні теми, що стимулює дискусії та активну громадянську позицію. Фестивальна атмосфера єднання та поваги до різноманіття сприяє розвитку

толерантності до інших культур, етнічних груп та соціальних верств. Це важливо для формування інклюзивного та справедливого суспільства.

Просування європейської інтеграції відбувається за рахунок того, що на деяких музичних фестивалях збираються виконавців з різних країн Європи. Це сприяє культурному обміну, взаєморозумінню між народами та є важливим аспектом для формування спільного європейського простору та зближення України з Європою. Також, на фестивалях, які пропагують європейську інтеграцію, можна побачити символи ЄС, прапори європейських країн, а також почути виступи, спрямовані на популяризацію європейських цінностей: демократії, свободи, прав людини, толерантності та верховенства права. Одним з найважливіших чинників підготовки суспільства до євроінтеграції є освіта та підвищення рівня обізнаності [14]. Музичні фестивалі з легкістю виконують ці завдання, оскільки мають можливість розповсюджувати інформацію на широку аудиторію.

Найскладнішим етапом в історичному контекст використання музичних фестивалів для просування демократичних цінностей був радянський період. У ті часи музичні фестивалі жорстко контролювалися радянською владою. Виконавці та репертуар підбиралися згідно з офіційними нормами, проходячи сувору цензуру, а фестивалі використовувалися як інструмент для пропаганди радянської ідеології.

Однак, навіть у цих умовах деякі музичні фестивалі ставали майданчиком для вираження альтернативних думок. Наприклад, на фестивалі "Червона Рута" в Чернівцях у 1989 році молоді українські виконавці почали використовувати народні пісні та інструменти для вираження своєї національної ідентичності, що йшло врозріз з офіційною радянською культурою. Так, у день відкриття, Тарас Петриненко виконав пісні про «Народний рух» та «Ще не вмерла Україна», а оздобленням заходу були синьо-жовті прапори. Це був перший такий фестиваль у Чернівцях та і в Україні. Вже на закритті радянська влада заборонила виконувати майбутній гімн незалежної України. Коли стадіон

вимагав, щоб Петриненко заспівав, він сказав: «Я пообіцяв, що не буду це співати, щоб не зірвати свято». Декорації примусили замінити на червоно-сині прапори Української радянської республіки. Дівчат, що приїхали на фестиваль у вишиванках не пускали, а їхні сорочки рвали. Така гостра реакція тодішньої влади на патріотичні прояви на заході вказують на їх занепокоєння можливою ефективністю соціокультурного впливу фестивалю на аудиторію [19].

Фестиваль "Червона Рута" безсумнівно можна вважати початком вітчизняного шоу-бізнесу, який за роки свого існування надав можливість кар'єрного зросту колись ще починаючим українським виконавцям, таким як "Брати Гадюкіни", Олександр Пономарьов, Руслана, гурт "Скрябін", "ВВ", Наталя Могилевська, Ірина Білик, Катя Chilly, "ТНМК", Альоша, "ДахаБраха" та інші. Він одним з перших показав українцям, що рідна музика може бути оригінальною та актуальною, та прищепив любов до неї.

З розвалом Союзу та початком демократичних змін в Україні, музичні фестивалі стали відігравати значно активнішу роль у просуванні демократичних цінностей та європейської інтеграції. Найстаріший український рок-фестиваль "Тарас Бульба" започаткований у місті Дубно 1991 року, метою якого з самого початку була підтримка та розвиток якісної україномовної рок-музики, свобода самовираження та популяризація української національної ідеї.

Ще одним з перших українських музичних фестивалів є "Таврійські ігри", історія проведення яких розпочалась у Каховці 1992 року. Цей захід, як і його попередники, став місцем народження та розвитку багатьох найпопулярніших вітчизняних зірок. Проте крім цього, саме на "Таврійських іграх" українська публіка мала змогу чи не вперше наживо почути своїх західних кумирів. Це сприяло спорідненню з культурою та цінностями інших, європейських країн [12].

Пізніше стало виникати все більше фестивалів, на яких виступали як українські, так і європейські виконавці, які своїми піснями та виступами

закликали до єднання, свободи та європейського вибору України. Вони були символами боротьби за демократію, свободу слова та європейські цінності.

Згодом музичні фестивалі стали використовуватися як спосіб для мирного протесту проти несправедливості та порушення прав людини [7]. Такі фестивалі стали потужним інструментом для вираження громадянської позиції та тиску на владу. Спершу в 2004 році під час “Помаранчевої революції”, потім в 2013 році під час “Революції гідності” на трибунах Євромайдану виступали не лише політичні та громадські діячі, а й велика кількість відомих артистів та музичних колективів. Протягом багатьох тижнів там виступали як українські, так і європейські виконавці, які висловлювали свою підтримку демократичним цінностям та європейській інтеграції України [11]. Це відіграло важливу роль у мобілізації людей, підтримці мітингувальників та поваленні авторитарних режимів. Одним з такої гучних та впливових виступів був концерт популярного на той момент і дотепер, українського гурту "Океан Ельзи". У інтерв'ю в ефірі "Сніданку з 1+1", соліст гурту Святослав Вакарчук згадує про ці події так: « 10 грудня був перший драматичний момент на Майдані, спроба тодішніх силовиків розігнати Майдан. Я пам'ятаю, що я вже лягав спати і раптом побачив в новинах, що таке може відбуватись. Ми просто сіли в машину, приїхали туди і виявилось, що туди приїхали десятки тисяч інших людей. Всю ніч ми стояли там на Майдані і власне відстоювали наше право на гідність і свободу... це був ранок вівторка, а в суботу ввечері ми вже грали... Це був дуже важливий момент, концерт ми тоді назвали "Важливі речі об'єднують" » [2]. Концерти привернули увагу великої аудиторії, продемонстрували силу мирного опору та важливість громадянської участі в політичному житті країни.

В сучасному світі музичні фестивалі виходять далеко за межі простого розважального заходу. Вони стають потужним інструментом для просування актуальних соціальних та політичних ідей, а також відіграють значну роль у формуванні громадянського суспільства та розвитку демократії. В Україні

музичні фестивалі стали рушієм демократичних цінностей та європейської інтеграції, створюючи платформу для взаєморозуміння, культурного обміну та співпраці як у внутрішньому, так і у міжнародному контексті. Вони відчутно посприяли єднанню людей, вільному вираженню думок та культурному обміну.

3.3. Стимулювання громадської активності та волонтерства

Музичні фестивалі є важливою платформою для підтримки громадської активності та волонтерської діяльності. Їх вплив може бути значним для зміцнення спільноти та сприяння розвитку громадських ініціатив.

Громадська активність це загальне поняття, яке охоплює будь-яку діяльність громадян, спрямовану на вирішення різноманітних соціальних, економічних, екологічних чи політичних проблем, що сприятиме покращенню життя у громаді в цілому. Вона може включати в себе участь у місцевих радах, громадських обговореннях, акціях, протестах, благодійництві; створення та підтримка громадських організацій чи ініціатив; лобіювання змін у державній політиці; поширення інформації про важливі проблеми, навчання інших про їхні права та методи їх відстоювання.

Громадська активність є важливою складовою демократичного суспільства, оскільки вона дозволяє громадянам висловлювати свої думки, впливати на прийняття рішень та формувати свідоме, відповідальне суспільство.

Волонтерство це форма громадської активності, яка зосереджена на добровільній допомозі та підтримці інших людей чи громадських ініціатив без очікування матеріальної винагороди. Волонтери можуть працювати в різних сферах, таких як: соціальна допомога (піклування про людей похилого віку, допомога людям з інвалідністю, бездомним та іншим нужденним), захист довкілля (прибирання, садівництво, збереження дикої природи та піклування про тварин), охорона здоров'я (допомога в лікарнях та притулках), культурні заходи (організація фестивалів, концертів, виставок). Волонтерство сприяє

підвищенню соціальної взаємодопомоги та формуванню позитивного середовища.

Стимуляція цих важливих сфер громадського життя відбувається у різні способи. Музичні фестивалі часто співпрацюють з неприбутковими організаціями та активістськими групами, надаючи їм платформу для підвищення обізнаності про соціальні проблеми, такі як бідність, гендерна нерівність, зміна клімату, права людини тощо. Виконавці можуть використовувати свої виступи, щоб звернути увагу на ці проблеми та закликати аудиторію до дій. Фестивалі також можуть організовувати інтерактивні заходи, лекції та семінари, де люди матимуть можливість отримати більше інформації про існуючі проблеми та шляхи їх вирішення.

Волонтерство на фестивалі - це чудовий спосіб познайомитися з новими людьми, здобути специфічні навички та зробити свій внесок у щось важливе. Деякі фестивалі пропонують можливості для волонтерства, де учасники можуть допомогти з організацією та проведенням фестивалю, наданням їжі та напоїв або з прибиранням території у колі однодумців.

Багато музичних фестивалів включають благодійні аспекти у свою діяльність, збираючи кошти на різні соціальні та гуманітарні проекти. Це може стимулювати учасників фестивалю взяти участь у добровільних внесках та пожертвах, що є чудовим способом підтримати важливу справу та весело провести час. Такі благодійні акції можуть проводитись за допомогою продажу товарів, проведення аукціонів або збору пожертвувань.

З часів здобуття незалежності у 1991 році Україна стикається з низкою соціальних та політичних проблем, таких як низький рівень заробітних плат, корупція серед державних інституцій та звичайного народу, психологічна та військова агресія зі сторони сусідньої країни. Музичні фестивалі стали платформою для підвищення обізнаності українського суспільства про ці проблеми, стали народним голосом заклику до дій.

Російсько-українська війна, що розпочалася 2014 року, мала руйнівний вплив на життя мільйонів людей, багато з яких втратили домівки, роботу та близьких. У таких складних обставинах важливо, щоб люди об'єднувалися та підтримували один одного. В цей період особливої значущості набуло стимулювання громадської активності та волонтерства, пропонуючи людям платформу для об'єднання та спільного вирішення проблем.

Музика може бути потужним інструментом надії та зцілення. Музичні фестивалі давали людям можливість забути про свої проблеми на деякий час і насолодитися живими виступами та спілкуванням з іншими. Організатори збирали великі кошти для гуманітарних організацій, які надають допомогу постраждалим від війни. Фестивалі об'єднували представників різних верств суспільства та сприяли почуттю спільноти, що є особливо потрібним в умовах війни, коли люди можуть відчувати себе ізольованими та самотніми.

Наступним болючим ударом стало повномасштабне вторгнення російських військ на територію України в 2022 році. Ці події суттєво вплинули на всі аспекти життя українського суспільства, не оминаючи й сферу культури.

Музичні фестивалі, які раніше були майданчиками для єднання та святкування, змушені були адаптуватися до нових реалій. Багато фестивалів, запланованих на 2022 та 2023 роки, були скасовані або перенесені через небезпеку, пов'язану з воєнними діями. Це призвело до значних фінансових втрат для організаторів та виконавців, а також до розчарування шанувальників музики. Деякі фестивалі, які все ж таки відбулися, змушені були змінити свій формат. Концерти проводилися в бомбосховищах, онлайн-трансляціях або на закритих територіях з посиленими заходами безпеки [15].

Музиканти та організатори фестивалів почали активно використовувати свою платформу для підтримки України, засудження агресії та збору коштів на допомогу постраждалим від війни. Музика та фестивалі дають можливість українцям відчувати підтримку та віру в майбутнє. Багато з них стали символами українського спротиву та єднання перед обличчям ворога. Концерти та

фестивальні події стають джерелом натхнення та мотивації для людей, які змушені жити в умовах війни. Музичні фестивалі сприяють збереженню та популяризації української культури, яка опинилася під загрозою знищення з боку російського агресора. Це дає можливість українцям відчувати свою ідентичність та єднання з національною спадщиною.

У цей складний для країни період, вплив музичних фестивалів на стимулювання громадської активності та волонтерства набув свого піку. На тлі фестивалів організовують збори коштів на потреби Збройних сил України та гуманітарних організацій. Більшість організаторів віддають відсоток прибутку з квитків на благодійність, а деякі жертвують навіть повну суму. Це дає можливість не лише зібрати значні кошти, але й привернути увагу світової громадськості до проблем України.

Наприклад, один з найбільших музичних фестивалей в країні “Atlas Festival” були змушені відмінити захід, запланований на липень 2022 року. Проте наприкінці березня організатори разом з партнерами започаткували міжнародний благодійний телемарафон-концерт Save Ukraine, під час якого зібрали понад 40 мільйонів гривень [15].

Інший, не менш відомий фестиваль “Faine Misto” мав відбутися в травні 2022 року в Тернополі, благодійною метою якого було зібрати кошти на підтримку полку "Азов". Через заборону влади на масові зібрання, фестиваль довелось провести онлайн та це не завадило зібрати понад 384 тисячі гривень. Вже через місяць організатори фестивалю “Faine Misto” провели ще один благодійний захід у Львові. На ньому виступили понад 15 виконавців за три дні, за цей час вдалося зібрати близько 501 тисячі гривень [15].

Крім вже відомих музичних фестивалів, які проходили щорічно протягом багатьох років, нові фестивалі також організовують великі збори. Після початку повномасштабного вторгнення кількість молодих українських музичних артистів значно зросла, проте матеріалу для сольних концертів було ще замало. Тоді особливої актуальності та швидкої популярності набули нові, більш

локальні фестивалі, серед яких є музичний фестиваль “V’YAVA”, Фестиваль вуличної культури та музики “Брудний Пес”, фестиваль тематичної музики “Пожежа”, фестиваль актуальної культури “На Часі”, фестиваль київської авторської музики “Леся Квартиринка”.

Новим форматом благодійних внесків на музичних фестивалях став “Вхід за донат”. Це система оплати, де відвідувачі замість купівлі квитка мають зробити благодійний внесок у фонд чи на конкретний збір. У них є можливість самим визначати суму, яку хочуть заплатити за вхід, або ж організатори зазначають мінімальний внесок для відвідування заходу. Відсутність фіксованої ціни робить фестиваль більш доступним для людей з різним рівнем доходу.

Волонтерський рух в Україні вважається одним з найкращих у світі. За даними Стратегічного командування Збройних сил України, на 6 грудня 2023 року, з початку повномасштабної війни, українці внесли понад 100 мільярдів гривень на підтримку армії [6]. Певною мірою, такому результату посприяли музичні фестивалі, будучи найбільш активними та продуктивними засобом збору коштів, без задіяння сторонніх медійних осіб.

В умовах війни, організатори переглянули формат багатьох заходів, у тому числі й музичних фестивалів. Розважальні програми на фестивалях, такі як майстер-класи або лекції, часто замінюють на різні види волонтерської діяльності. Це дає можливість відвідувачам фестивалів не лише насолодитися музикою та атмосферою, але й зробити свій внесок у спільну справу. Серед волонтерських активностей можуть бути:

- Виготовлення окопних свічок

Ці свічки є незамінним джерелом тепла та освітлення для українських військових на передовій. На фестивалях волонтери організують майданчики, де можна навчитися виготовляти окопні свічки з доступних матеріалів, таких як бляшанки, картон та парафін.

- Пошиття теплого одягу

Взимку українським військовим необхідно багато теплого одягу, щоб зігрітися в суворих умовах. На фестивалях волонтери збирають шерсть, пряжу та інші матеріали, а також шиють шарфи, носки, шапки, рукавиці, які потім передають на фронт.

- Плетіння маскувальних сіток

Такі сітки використовуються для маскуванню військової техніки та позицій. На фестивалях організують спеціальні місця, де всі бажаючі можуть долучитись, а за потреби навчитися плести маскувальні сітки з камуфляжної тканини та інших матеріалів.

Музичні фестивалі в Україні мають значний соціокультурний потенціал, який може бути використаний для розвитку та зміцнення українського суспільства. Вони створюють простір для єднання людей з різних регіонів, етносів та соціальних груп, слугують платформою для поширення демократичних цінностей, таких як свобода слова, мирне вирішення конфліктів та повага до прав людини. Їх міжнародний характер сприяє європейській інтеграції України та посилює зв'язки з іншими країнами. А стимулювання громадської активності та волонтерства, надає людям можливість взяти участь у вирішенні соціальних проблем та зробити свій внесок у розвиток суспільства. Фестивалі являються символами українського спротиву та єднання перед обличчям ворога. Вони дають можливість людям відчувати підтримку, віру в майбутнє та зробити свій внесок у перемогу.

ВИСНОВКИ

Музичні фестивали – це динамічний феномен з великим потенціалом для позитивного впливу на суспільство, який постійно еволюціонує. Звичайні, на перший погляд, розважальні заходи, де люди збираються, щоб послухати улюблені гурти насправді є потужними платформами, на яких відображаються та транслюються соціокультурні цінності. Відвідувачі фестивалів не лише отримують естетичну насолоду, але й виховують у собі кращі людські якості, розвивають творчий потенціал, формують свій світогляд.

Протягом своєї історії музичні фестивали трансформувалися з локальних подій до масштабних міжнародних заходів, що об'єднують мільйони людей. Сьогодні вони пропонують калейдоскоп жанрів, від рок-н-ролу та електроніки до джазу та класики, збираючи разом людей з різних культур та соціальних груп. Окрім музичних виступів, фестивали пропонують майстер-класи, тематичні зони, ярмарки, кулінарні зони та інші розваги, створюючи атмосферу єднання та спільного досвіду. Різноманіття їхніх форматів свідчить про адаптивність фестивалів до потреб та запитів суспільства. Спираючись на музичні фестивали можна виявити цінності та ідеї, важливі для певного суспільства чи епохи.

Музика та мистецтво, що представлені на фестивалях, впливають на світосприйняття людей, їх емоційний стан та ціннісні орієнтири. Оскільки часто, саме завдяки ним людина пізнає світ, розширює свій кругозір, та формує власну особистість. Вони збагачують наше життя, роблять його більш насиченим та різноманітним, допомагають краще зрозуміти себе та світ навколо. Композиції, що виконують на фестивалях, можуть оспівувати героїзм, красу, любов, справедливість, духовність, або ж викривати вади, несправедливість та занепад, тим самим транслюючи конкретні ціннісні орієнтири на широку аудиторію.

Особливо важливу роль музичні фестивалі відіграють у житті молоді, формуючи їх світогляд та активну позицію у суспільстві. Вони пропонують їй можливість самовираження, формування ідентичності, пошуку нових вражень та досвіду, а також налагодження соціальних зв'язків. Фестивалі дарують молодим людям унікальні та незабутні враження, які розширюють їхній світогляд та сприяють особистісному розвитку. Проте не всі фестивалі однакові, їх вплив на молодь може відрізнятись. Деякі фестивалі можуть стимулювати вживання наркотиків та алкоголю, популяризувати насильство, комерціалізацію та споживацьку культуру, що матиме негативний вплив на цінності молоді.

Важливо, щоб молоді люди, які відвідують фестивалі, були обізнані про ці ризики, вживали заходів безпеки та приймали відповідальні рішення. Батькам та педагогам слід вести розмови з молоддю про цінності, повідомляти про можливу загрозу під час відвідування музичних фестивалів. Організаторам фестивалів, в свою чергу, слід вживати заходів для мінімізації негативного впливу фестивалів на ціннісні орієнтири молоді, оскільки в цьому контексті вони є найуразливішим прошарком суспільства.

Музичні фестивалі сприяють просуванню ідей толерантності та прийняття, завдяки тому, що музика та мистецтво на фестивалях стають каталізатором для кращого розуміння один одного, подолання стереотипів та упереджень. Це простір для єднання людей, де вони можуть поділитися спільним досвідом та емоційним резонансом. Вони також сприяють збереженню та популяризації культурної спадщини, даючи можливість передавати знання та навички від старшого покоління до молодшого, підвищуючи обізнаність суспільства про цінність, важливість та повагу до культурної спадщини. Це допомагає відвідувачам відчувати зв'язок з минулим та сформувати уявлення про свою культурну ідентичність.

В Україні музичні фестивалі мають значний соціокультурний потенціал. Вони сприяють згуртуванню українців, зміцнюють національну єдність та самоідентичність, поширюють демократичні цінності та закликають до євроінтеграції. Фестивалі завжди були рушійною силою позитивних змін в українському суспільстві.

Для сучасного українського суспільства, яке протягом останніх років стикається з низкою викликів, музичні фестивалі відіграють значну роль не лише як розважальні заходи, але й як потужний інструмент для стимулювання громадської активності, волонтерства та культурного єднання. В умовах війни музичні фестивалі стали символом українського спротиву та єднання перед обличчям ворога. Вони дають можливість українцям відчувати підтримку та віру в майбутнє, а також слугують платформою для збору коштів на потреби ЗСУ та допомогу постраждалим від війни.

Потрібно підтримувати та розвивати фестивальний рух в Україні, зосереджуючись на його соціокультурному потенціалі. Забезпечити доступність фестивалів для всіх верств населення, враховуючи їхні інтереси та потреби. Запровадити механізми оцінювання ефективності фестивалів та їх впливу на суспільство.

Загалом, музичні фестивалі – це цінне явище, яке відіграє важливу роль у житті людей. Вони не лише дарують незабутні враження та емоції, але й сприяють формуванню особистості, трансляції цінностей та розвитку культури. Їх подальші дослідження та розвиток сприятимуть формуванню кращого майбутнього для всього світу.

Варто зазначити, що дослідження соціокультурного впливу музичних фестивалів є багатогранним завданням, яке потребує постійного вивчення та вдосконалення. В ході проведення цього дослідження був відчутний брак

інформації з певних специфічних аспектів даної теми. Подальші наукові дослідження можуть детальніше вивчити та розкрити вплив фестивалів на різні соціальні групи та субкультури, дослідити специфіку музичних фестивалів у конкретних регіонах проведення, виявити ефективні практики організації та управління фестивалями, а також етичні аспекти фестивальної діяльності.

Отримані результати дають підставу вважати, що музичні фестивалі відіграють важливу роль у формуванні соціокультурних цінностей суспільства та мають значний потенціал для розвитку українського та світового суспільства в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барановський, Ф. (2017). Вплив громадського суспільства на процес європейської та євроатлантичної інтеграції: український контекст. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, (3), 198-218.
2. Вакарчук пригадав, як з'явилась ідея легендарного концерту "Океан Ельзи" на Євромайдані. Інтерв'ю УНІАН (2019). [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.unian.ua/society/10763306-vakar-chuk-prigadav-yak-z-yavilas-ideya-legendarnogo-koncertu-ocean-elzi-na-yevromaydani-video.html>.
3. Вплив мистецтва на людину (2022). [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://moyaosvita.com.ua/mustectvo/%E2%9C%85vpliv-mistectva-na-lyudinu-2/#google_vignette.
4. Гаврилук, А., Плецан, Х., & Антоненко, В. (2023). Інноваційні вектори збереження, охорони та популяризації нематеріальної культурної спадщини українського народу. Питання культурології, (41), 63-77.
5. Декларація принципів толерантності ЮНЕСКО; Декларація, Міжнародний документ від 16.11.1995. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_503.
6. Допомога армії: скільки коштів задонатили українці на ЗСУ (2023). [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://visitukraine.today/uk/blog/3040/helping-the-army-how-much-money-ukrainians-have-donated-to-the-armed-forces>.
7. Загальна декларація прав людини ООН від 10 грудня 1948 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015#Text.
8. Зубенко Д. В. (2011). Розвиток фестивального руху в сучасній Україні. Вісник НТТУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. No 4 (12). С.

- 110–114.
9. Історія Бетховенського свята (2008). [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: www.dw.com/uk/історія-бетховенського-свята/a-3622218.
  10. Мартинюк С. Бандерштат: передісторія, роки, тенденції. Волинь Post (2012). [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://etno.kyiv. uar.net/vyd/matmyst/2003/N3.htm>.
  11. На Євромайдані закінчилися виступи депутатів й активістів та розпочався концерт. ТСН Редакція (2014). [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/politika/na-yevromaydani -za kinchilisya-vistupi-deputativ-y-aktivistiv-ta-rozpochavsya-koncert-333563.html>.
  12. Найвідоміші фестивалі в Україні: якими були перші фести, і як розважається наша молодь сьогодні. 24 Канал (2021). [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://fun.24tv.ua/nayvidomishi -festivali-ukrayini-oglyad-vid-1990-ukrayina-novini_n1708419.
  13. Савельєв, Є. (2017) Передумови поглиблення і прискорення європейської інтеграції України. Журнал європейської економіки, 5(2), 111-118.
  14. Токар, В. М. (2023). Підготовка українського громадянського суспільства до європейської інтеграції. Всеукр. наук.-практ., 68.
  15. Толокольнікова, К. Війна і фестивалі. Які події відбудуться попри воєнний стан. Суспільне | Новини (2022). [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://suspilne.media/culture/251998-vijna-i-festivali-aki -podii-vidbudutsa-popri-voennij-stan/>.
  16. Толубко, В. О. (2013) Музичний фестиваль у сучасному соціокультурному контексті: актуальні питання режисури. Культура і сучасність. С. 142-148.
  17. Узніченко В. О. (2020) Соціокультурний потенціал фестивальної діяльності в Україні (на прикладі Всеукраїнського фестивалю фотографії

- "Ukrainian Photo Camp"). С. 82-89.
18. Харченко, М. В. (2023) Музичні фестивалі як платформа для презентації музичних проєктів. Культурно-мистецьке середовище: творчість та технології: матеріали XV Всеукр. наук.-практ., 39.
19. Цікаві факти про перший фестиваль Червона рута у Чернівцях. Шпальта (2019). [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://shpalta.media/2019/09/20/cikavi-fakti-pro-pershij-festival-chervona-ruta-u-chernivcях-foto/>.
20. Чи справді "дофаміновий детокс" працює? (2024). [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://psychologer.com.ua/dofaminovyy-detoks/>.
21. Штогун С. М. (2020). Фестиваль «Бандерштат»: Погляд з «висоти» слухача. Актуальні проблеми розвитку українського мистецтва: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспекти: матеріали V Всеукр. наук.-практ., 144.
22. Щербакова, Ю. Е. (2013). Цінності об'єднаної Європи. Академвидав. С. 163-206.
23. 6 пісень, які змінили світ (2019). [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://joy-pup.com/ua/show-biz-ua/6-pisen-jaki-zminili-svit/>.
24. 7 видів популярної музики сьогодні (2023). [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://nachasi.com/music/2023/05/08/diznajtesya-pro-7-vydiv-populyarnoyi-muzyky-sogodni/>.
25. Martin Vennard., Could music festivals be good for your health? (2019) BBC News [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/news/health-49194336>.
26. Partin, C. (2021). Peace, love, music, health care, and irony at the 1969 Woodstock Music Festival. In Baylor University Medical Center Proceedings (Vol. 34, No. 2, pp. 327-333). Taylor & Francis.
27. The 10 Principles of Burning Man. [Електронний ресурс]. – Режим доступу

до ресурсу: <https://burningman.org/about/10-principles/>.

28. Ting, H., Mering, M. W., Adruce, S. A. Z., & Memon, M. A. (2017). Intention to attend the Rainforest World Music Festival: Local visitor perspectives. *Tourism Culture & Communication*, 17(2), 119-129.
29. Wilmink, A. (2023). The Influence of Music Festivals on Young Adult's Mental Well-Being. *Event Management*, 45-55.